

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ УКРАЇНИ НА РЕЗУЛЬТАТИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

О. Оністрат,

к.н.т., с.н.с., начальник НДВ ЦНДІ ОВТ ЗС України

О. Зайківський,

старший науковий співробітник НДВ ЦНДІ ОВТ ЗС України

Л. Лотоха,

науковий співробітник НДВ ЦНДІ ОВТ ЗС України

Розглянуті проблеми реалізації права Міністерства оборони України на результати інтелектуальної діяльності, створені при виконанні науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт оборонного призначення.

Ключові слова: права Міністерства оборони України на результати інтелектуальної діяльності, виконання науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт оборонного призначення

Сьогодні для Міністерства оборони України (далі — МО України) актуальною є модернізація наявних і розробка та запровадження сучасних видів озброєння й військової техніки, охорона інтелектуальної власності, що створена у зв'язку з виконанням службових обов'язків або коштом державного бюджету на замовлення МО України, та її комерційне використання.

Метою статті є розгляд можливості реалізації МО України права власності на результати інтелектуальної діяльності, створені при виконанні науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт (далі — НДДКР) оборонного призначення.

МО України як державний замовник зацікавлене не тільки в отриманні звітів про виконанні НДДКР, робочої конструкторської документації (далі — РКД), заснованих на найновіших науково-технічних досягненнях, які підтверджені охоронними документами (патентами), але й у можливості безперешкодного подальшого використання отриманих результатів інтелектуальної діяльності. Таке використання можли-

во здійснити тільки за умови, що будуть чітко визначені права замовника на створені (використані) при виконанні НДДКР охороноздатні результати інтелектуальної діяльності та забезпечений їх облік.

Розглянемо можливість реалізації зазначеного МО України. Відповідно до Закону України «Про державне оборонне замовлення» [1], НДДКР виконуються на основі укладення державних контрактів між замовником і виконавцем НДДКР.

Стаття 42 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» [2] встановлює обов'язкові умови договору (контракту), на підставі якого виконуються НДДКР, що фінансуються за рахунок коштів Державного бюджету України, зокрема й за державним оборонним замовленням, щодо визначення суб'єктів права інтелектуальної власності та зобов'язання сторін із забезпечення охорони прав на створені об'єкти інтелектуальної власності.

Крім цього, Постановою Кабінету Міністрів України «Питання держав-

ного оборонного замовлення» від 27.04.2011 року № 464 [3] затверджено Типовий державний контракт на виконання дослідно-конструкторської (науково-дослідної, технологічної) роботи за державним оборонним замовленням. Відповідно до цього Типового контракту, замовник зобов'язаний, зокрема, забезпечувати охорону прав на створені об'єкти права інтелектуальної власності, а виконавець зобов'язаний у разі створення об'єкта права інтелектуальної власності та після підписання сторонами акта приймання-передачі укласти договір із Замовником щодо передачі йому майнових прав на цей об'єкт. Отож, питання щодо забезпечення прав МО України на результати інтелектуальної діяльності мають бути врегульовані в договірному порядку.

Цивільний кодекс України [4] визначає, що право інтелектуальної власності є приватним правом, а суб'єктами права інтелектуальної власності є творець об'єкта права інтелектуальної власності (автор, винахідник тощо) й інші особи, котрим належать майнові права інтелектуальної власності відповідно до договору.

Водночас, Господарський кодекс України [5] визначає, що держава й органи державної влади не є суб'єктами господарювання, тобто не можуть здійснювати господарську діяльність на основі права власності. А це означає, що договір, у якому буде визначено, що об'єкти права інтелектуальної власності, створені при виконанні НДДКР, переходять у власність держави (центрального органу виконавчої влади) можуть бути оскаржені в судовому порядку та визнані недійсними.

Існує також правова невизначеність практичного механізму реалізації ст. 6 Закону України «Про державну таємницю» [6] щодо можливості вилучення інтелектуальної власності, віднесеної до державної таємниці, у власність держави. Не визначені орган, який від імені держави та в її

інтересах може здійснювати права розпорядника державною інтелектуальною власністю, та статус об'єкта державної інтелектуальної власності.

Отож не може бути здійснений повною мірою захист інтересів держави в процесі економічного та цивільно-правового обігу результатів НДДКР військового, спеціального та подвійного призначення, що фінансувалися за рахунок бюджетних коштів. Держава в особі свого замовника зацікавлена в своєчасному виявленні та правовій охороні об'єктів права інтелектуальної власності, створених за рахунок коштів державного бюджету, з метою збереження контролю за їхнім використанням в своїх інтересах та компенсації частки витрат на НДДКР за рахунок комерційного обігу створених об'єктів права інтелектуальної власності. Проте неповна визначеність правових взаємовідносин щодо результатів інтелектуальної діяльності між розробником і замовником, не кажучи вже про трикутник розробник — автор — замовник, дає широкий простір для появи різних форм недобросовісної конкуренції та недостовірного обліку, внаслідок чого суттєво зменшується прибуток від впровадження розробки чи взагалі вона може бути втрачена для держави.

До теперішнього часу основна частка науково-технічних результатів створюється за рахунок держави. Тож необхідно на законодавчому рівні визнати державу як суб'єкта правовідносин у сфері виняткових прав на об'єкти права інтелектуальної власності. При цьому позиція держави в питанні розподілу прав на результати науково-технічної діяльності, отримані за державні кошти, повинна передбачати баланс інтересів творчих колективів (авторів), організацій-розробників і замовників.

Держава реалізує свою політику через уповноважені державні органи виконавчої влади (передусім через державних замовників). Вказані орга-

ни мають забезпечити закріплення за державою прав на інтелектуальні результати науково-технічної діяльності, пов'язані із забезпеченням оборони та безпеки країни, а також на ті результати, введення яких у господарський обіг найбільш доцільно реалізувати за участю держави (зокрема й шляхом забезпечення доведення розробки до промислового застосування та реалізації готової продукції). Для цього вказані органи мають здійснювати розпоряджання правами на результати інтелектуальної діяльності, закріплені за державою, спільно з організаціями-розробниками, а також створювати підвідомчі установи для забезпечення залучення в господарський обіг цих результатів.

З метою забезпечення можливості реалізації права МО України на результати інтелектуальної діяльності необхідно вдосконалити законодавчу базу України з питань охорони прав промислової власності й науково-технологічної та інноваційної діяльності у військовій сфері стосовно:

- реалізації права держави на промислову власність військового, спеціального та подвійного призначення;
- розробки положення про статус об'єкта державної інтелектуальної власності;

- правового врегулювання нормами прямої дії відносин між державними замовниками, виконавцями оборонного замовлення та авторами об'єктів промислової власності при виконанні НДДКР військового, спеціального та подвійного призначення;
- розробки закону про службові винаходи чи суттєвого доповнення чинних законів про охорону прав на об'єкти промислової власності з цього питання;
- правового врегулювання питань передачі технологій військового, спеціального та подвійного призначення, зокрема й ноу-хау.

В умовах незавершеності робіт з нормативно-правового регулювання процесів обігу результатів інтелектуальної діяльності та становлення в країні сучасного ринку інтелектуальної власності державі необхідно зберегти за собою право контролю за сферою використання РІД шляхом створення системи, що забезпечує ідентифікацію, облік і контроль за їх обігом. ♦

Список використаних джерел

1. Закон України «Про державне оборонне замовлення» від 03.03.1999 року № 464 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : [zakon.rada.gov.ua>laws/show/464/99-вр](http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/464/99-вр).
2. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» від 13.12.1991 року № 1977 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : [zakon.rada.gov.ua>laws/show/1977/91-вр](http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1977/91-вр).
3. Постанова Кабінету Міністрів України «Питання державного оборонного замовлення» від 27.04.2011 року № 464 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : dpsu.gov.ua/ua/about/low../low_base_3/htm.
4. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 року № 435 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : [zakon.rada.gov.ua>laws/show/435/2003-вр](http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435/2003-вр).
5. Господарський кодекс України від 16.01.2003 року № 436: [Електронний ресурс]. — Режим доступу : [zakon.rada.gov.ua>laws/show/436/2003-вр](http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436/2003-вр).

6. Закон України «Про державну таємницю» від 21.01.1994 року № 3855: [Електронний ресурс]. — Режим доступу: zakon.rada.gov.ua>laws/show/3855/94-вр.

Надійшла до редакції 24.03.2014 року

О. Оністрат, О. Зайковський, Л. Лотоха. Проблемы реализации права Министерства обороны Украины на результаты интеллектуальной деятельности. Рассмотрены проблемы реализации права Министерства обороны Украины на результаты интеллектуальной деятельности, созданные при выполнении научно-исследовательских и опытно-конструкторских работ оборонного назначения.

Ключевые слова: права Министерства обороны Украины на результаты интеллектуальной деятельности, выполнение научно-исследовательских и опытно-конструкторских работ оборонного назначения

O. Onistrat, O. Zaykivskiy, L. Lotokha. The problems of implementing the right of the Ministry of Defence of Ukraine to the results of intellectual activity. The problems of implementing the right of the Ministry of Defence of Ukraine to the results of intellectual activity created in the performance of research and development work of defense

Keywords: rights of the Ministry of Defense of Ukraine on results of intellectual activity, performance of research and development work of defense